

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(підпис)

“ ____ ” _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування

«Державні та муніципальні фінанси»

(назва магістерської програми)

на тему: «Доходи місцевих бюджетів України: сучасний стан та проблеми
забезпечення»

Виконавець:

студентка факультету фінансів та

банківської справи

Чуприна Катерина Євгенівна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Волкова Оксана Георгіївна

ОДЕСА – 2020

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ.....	6
1.1. Поняття та сутність доходів місцевого бюджету	6
1.2. Склад та класифікація доходів місцевого бюджету.....	15
1.3. Організаційно-правові засади формування дохідної частини місцевих бюджетів України.....	26
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ.....	34
2.1. Аналіз виконання місцевих бюджетів за доходами в Україні	34
2.2. Аналіз виконання дохідної частини місцевих бюджетів на прикладі обласного бюджету Одеської області	45
2.3. Міжбюджетні трансфери та їх вплив на розвиток та формування доходів місцевих бюджетів	53
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ЗА ДОХОДАМИ.....	62
3.1. Проблемні питання формування доходів місцевого бюджету України.....	62
3.2. Зарубіжний досвід формування доходів місцевого бюджету України	72
3.3. Основні напрями вдосконалення системи формування доходів місцевих бюджетів України.....	82
ВИСНОВКИ	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:	98

ВСТУП

Місцеве самоврядування набуло статусу особливого інституту в системі нашого суспільства, з огляду на те, що воно сприймається як раціональна і демократична модель влади на місцях та є важливим аспектом сучасної спільноти. Наявність місцевого самоврядування означає децентралізацію влади, розширення можливостей для участі громадян в управлінні справами держави й суспільства, реалізацію права територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення. Система місцевого самоврядування формує можливість для реалізації безпосередніх потреб мешканців населених пунктів, узгодження загальнодержавних інтересів тощо через місцеві бюджети. Місцеві бюджети є вагомим чинником соціально-економічного розвитку та фінансової стабільності регіонів, інструментом реалізації державної регіональної політики, джерелом фінансових ресурсів для утримання та розвитку місцевого господарства, забезпечення конституційних гарантій та соціальних потреб населення.

Сучасною закономірністю розвитку суспільства є об'єктивний процес посилення соціалізації економічних систем, що має прояв у підпорядкуванні економічної політики завданням розвитку людини, особистості. Відповідно до цього змінюється роль і значення місцевих бюджетів, зокрема їх доходної частини, від якісного формування якої залежить соціальна політика кожної територіальної громади.

Механізм фінансового забезпечення місцевих бюджетів має постійно вдосконалюватися, адаптуватися до змін моделі соціально-економічного розвитку. Системні трансформаційні перетворення, що тривають в Україні, спричинили затяжну фінансово-економічну кризу, яка проявляється через нестабільність економічного розвитку та впливає на рівень формування доходів місцевих бюджетів України.

Вивченням проблемних питань, пов'язаних з функціонуванням, формуванням та використанням доходів місцевих бюджетів займалися такі вчені як Д.А. Бекерської, М.І. Піскотіна, С.Д. Ципкіна, Л.А. Савченко, О.А. Музика, Т.В. Сорокіна, О.Г. Пауль, С.Арсона тощо. Разом з тим, активне реформування бюджетної системи України останні роки, посилення ролі місцевих громад у розподільчих процесах держави, зумовлює необхідність подальших досліджень з обраної проблематики та визначення тенденцій за результатами запровадженої з 2015 року фінансової децентралізації в Україні

Об'єктом дослідження є процес формування доходів місцевих бюджетів.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі формування доходів місцевих бюджетів України.

Мета роботи полягає у дослідженні сучасного стану формування доходної частини місцевих бюджетів України та визначити проблеми їх забезпечення.

Для досягнення мети дослідження в роботі було поставлено та вирішено ряд наукових задач:

- узагальнити теоретичні аспекти визначення доходів місцевих бюджетів;
- здійснити аналіз сучасного стану формування доходів місцевих бюджетів України, бюджету Одеської області ;
- розробити математичну модель впливу темпів рсту ВВП на процес формування доходної частини місцевих бюджетів України;
- дослідити зарубіжний досвід у формуванні доходів місцевих бюджетів;
- визначити проблемні питання у формуванні доходів місцевих бюджетів України;
- запропонувати шляхи збільшення доходів місцевих бюджетів України .

Методи дослідження. є загальнонаукові та спеціальні методи визначення ролі місцевих доходів бюджетів. Зокрема, застосовувались методи наукової абстракції аналізу, індукції і дедукції, узагальнення та системний метод – при

дослідженні понятійного апарату; метод порівняльного аналізу – під час вивчення змісту наукової літератури та законодавчої бази і узагальненні основних напрямів сучасних досліджень з обраної проблематики; метод статистичних порівнянь показників – для визначення ролі місцевих податків та зборів при забезпеченні формування місцевого бюджету; метод економічного аналізу – при визначенні механізму формування ресурсів місцевих бюджетів та його оцінки; метод експертних оцінок – для оцінки ефективності механізму формування фінансових ресурсів на місцевому рівні.

Інформаційно-аналітичною базою кваліфікаційної роботи є нормативно-правові документи України. У кваліфікаційній роботі також використовувалися звітні дані Міністерства фінансів України, Державної аудиторської служби, Рахункової палати України, Державного казначейства України, Національного банку України, Державного комітету статистики України, а також монографії, наукова періодична література.

Структура кваліфікаційної роботи складається з 3 основних розділів. У першому розділі висвітлено основні теоретичні засади від різних науковців про доходи місцевого бюджету, їх, принципи, класифікацію, досліджено організаційно-правові засади формування доходів місцевого бюджету України. У другому розділі оцінюється фактори впливу на доходи місцевого бюджету України, проаналізовано їх склад, структуру, динаміку за останні п'ять років. У третьому розділі розкрито зарубіжний досвід формування доходів місцевого бюджету України, проблемні питання та запропоновані шляхи їх вдосконалення.

Робота складається зі 107 сторінок друкованого тексту, містить 14 таблиць, 17 рисунків, перелік використаної літератури налічує 96 джерел.

ВИСНОВКИ

1. У роботі встановлено, що доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок двох видів надходжень: власних і закріплених та наданих офіційних трансфертів, тобто за рахунок законодавчо визначених у встановленому порядку загальнодержавних податків, зборів та інших платежів. Власними доходами визнано доходи місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Власні доходи місцевих бюджетів доцільно тлумачити як грошові кошти, що повністю належать місцевим бюджетам та у твердо фіксованому розмірі зараховуються до них, не надходячи до бюджетів вищого рівня і не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. Закріплені доходи це такі, що на довготривалій основі передаються до місцевих бюджетів у повному розмірі або за визначеною, єдиною для всіх бюджетів часткою.

2. Характерною ознакою для системи місцевих фінансів України на сьогодні є залежність доходної бази місцевих бюджетів від центрального бюджету країни. Співвідношення між податковими надходженнями, які зараховують до державного та місцевих бюджетів, за підсумками 2019 р. сформовані на користь головного бюджету країни – 76,4%:23,6%; перерозподіл фінансових ресурсів значно більшою мірою відбувається між окремими групами бюджетів на місцевому рівні.

3. У роботі побудовано математичну однофакторну модель залежності доходів місцевих бюджетів України від ВВП за допомогою Excel з прямою залежністю та статистичною значимістю показників на рівні 85%, що підтверджує основний вплив ВВП на доходну базу місцевих бюджетів та здійснено прогнозування обсягів доходів місцевих бюджетів України на 2020

рік при темпах зростання ВВП 128,6%, темпи зростання доходів місцевих бюджетів складуть 34,23%.

4. Встановлено зростання доходів місцевих бюджетів протягом п'яти років. У структурі доходів місцевих бюджетів традиційно переважали офіційні трансферти та податкові надходження, питома вага яких у 2019 р. становила 54,6% і 40,9% відповідно. Неподаткові надходження, які займають третє місце у структурі доходів місцевих бюджетів, упродовж 2015–2019 рр. також зростали, але у 2019 році відбувся невеликий спад, який склав 26,1 млрд.грн, що на 3п.п менше ніж у 2018р. Без урахування міжбюджетних трансфертів план в наступні п'ять років виконувався понад визначений обсяг доходів, показники яких становили 107814,75 млн грн, 154539,24 млн грн, 219497,34 млн грн, 260182,52 та 295815,3 млн грн, а відсоток виконання плану — 111,75%, 110,42%, 104,55%, 101,27%, 101,4 у 2015 р., 2016 р., 2017 р., 2019 р. відповідно.

5. Найбільшу питому вагу основних доходів у загальній сумі надходжень становили офіційні трансферти, які на 2019 рік склали 260,3 млрд.грн. Питома вага офіційних трансфертів у складі доходів місцевих бюджетів за аналізований період знаходиться в межах 59,1% (2019 р.) – 59,08% (2015 р.). Другу позицію в структурі доходів місцевих бюджетів України складає податок на доходи фізичних осіб – 29,5% від загальної суми доходів загального фонду місцевих бюджетів (або 998,3 млрд грн).

6. Податок на доходи фізичних осіб, починаючи з 2016 року має тенденцію до збільшення. На 2019 рік вона становила 25%, що на 0,8 п.п. більше ніж в 2018 році, що говорить про незначне, але все ж таки поліпшення економічної ситуації в Україні. Основними чинниками, що вплинули на зростання надходжень ПДФО, є збільшення розміру мінімальної заробітної плати (+12,1% до 2018 року) та зростання середньомісячної заробітної плати на 19,4% (до 10260 грн), порівняно з відповідним періодом 2018 року)

7. Залишається тенденція до залежності місцевих бюджетів від державного бюджету внаслідок збільшення в їх доходах частки міжбюджетних трансфертів, хоча починаючи з 2019 року ця тенденція має спад. У 2019 році міжбюджетні трансферти склали 260,3 млрд.грн проти 173,9 грн у 2015 році. Співставляючи фактичні і планові показники офіційних трансфертів, слід відмітити, що для них характерне незначне недовиконання, яке у динаміці років скорочується. Так, якщо у 2015 р. рівень виконання місцевих бюджетів за офіційними трансфертами складав 98,4%, а вже у 2016 р. – 99,4%, у 2017 р. – 97,63 %, а у 2018 р. – 98,12 %, проте у 2019 році % виконання зменшився і становив 95%. Зауважимо, що хоча в Україні з 2015 р. активно здійснюється децентралізація фінансових ресурсів, обсяг офіційних трансфертів у розмірі більше 59% з 2015-2018рр. насторожує, адже вказує на зворотну дію у порівнянні з 2019 р., адже цей показник почав зменшуватися та становив 46,4%.

8. У структурі місцевих податків найбільш питома вага припадає на податок на майно. У 2019 році склав 37,9 млрд.грн, що на 6,7 млрд.грн більше ніж у 2018 році, що пов'язано з покращенням бюджетно-податкового планування. У структурі податку на майно перше місце припадає на транспортний податок. У 2019 році обсяг транспортного податку склав 0,27 млрд.грн, що на 0,6 млрд.грн більше ніж у 2018 році. Земельний податок склав у 2019 році 13,2 млрд.грн, що на 3,4 млрд.грн більше ніж у 2018 році. Протягом 5-ти років податок мав тенденцію до збільшення, у 2015 році він склав 4,5 млрд.грн, а у 2019 році 13,2 млрд.грн, що в абсолютному прирості складає 8,7 млрд.грн.

8. Проаналізовано структуру доходів бюджету Одеської області та встановлено, що основна питома вага в доходах належить податку на доходи фізичних осіб, який протягом аналізованого періоду збільшився з 2015 року до 2019 року на 1 723 855,9 тис.грн. В розрізі податку на доходи, податку на

прибуток, податку на збільшення ринкової власності, у 2017 році ці податки становили 1 531 463,6 у загальній структурі 39,1%. У 2019 році спостерігаємо збільшення частки цих податків в загальній структурі, в порівнянні з 2017 роком, збільшення відбулось на 23,3%.

9. В роботі систематизовано проблемні питання формування доходів місцевих бюджетів : дотаційність при формуванні місцевих бюджетів, низька питома вага податкових платежів закріплених за відповідними територіями, незацікавленість місцевих органів влади у збільшенні надходжень до бюджетів, недосконалість Бюджетного кодексу, а саме відсутність чіткого і законодавчо встановленого поділу повноважень органів місцевої влади на делеговані і власні, скасування з 2020 року надходжень до місцевих бюджетів акцизного податку з виробленого в Україні пального та акцизного податку з ввезеного на митну територію України пального.

10. Систематизовано заходи вдосконалення існуючої системи використання та планування місцевих бюджетів за доходами України: запровадження нових податків для зменшення дотаційності при формуванні місцевих бюджетів, таких як: податок на розкіш, податок на відсоток по депозит, податок на гральний бізнес (ігрові автомати); збереження існуючих джерел наповнення місцевих бюджетів та недопущення вилучення стабільних джерел надходжень; розширити перелік місцевих податків і зборів які будуть надходити до місцевих бюджетів; надати органам місцевого самоврядування право коригувати ставки місцевих податків і зборів, але контролювати цей процес з державного боку; збільшення частки доходів від місцевого господарства, забезпечити високу прибутковість комунальних підприємств; сприяння розвитку малого і середнього бізнесу; розвивати культуру фінансової незалежності цих органів, надати їм альтернативні шляхи до наповнення місцевого бюджету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- 1.Бондарук Т. Концептуальні засади реформування місцевих бюджетів України / Т. Бондарук // Світ фінансів. - 2011. - №2. - С. 168-171.
- 2.Субботович Ю. Бюджетна децентралізація та зміцнення фінансів органів місцевого самоврядування // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - Київ, 2012. - С. 44-46.
- 3.Кириленко О.П. Фінансова незалежність місцевого самоврядування / О.П. Кириленко. // Фінанси України. – 2001. – №1. – С. 34–39.
- 4.Волкова О.Г. Фінансова спроможність місцевих бюджетів України: сучасний стан та перспективи розвитку / О.Г. Волкова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. –2018. – Випуск 29.
- 5.Волкова О.Г. Муніципальні запозичення як джерело фінансового забезпечення місцевих бюджетів України / О.Г. Волкова// Причорноморські економічні студії. – 2018. – Випуск 26.–ч.2. – С.93-96
- 6.Волкова О.Г. Фіскальна ефективність місцевого оподаткування в Україні / О.Г. Волкова//Науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»,- 2019. – Вип. 28(19). –с. 263-269
- 7.Волкова О.Г. Проблемні питання фінансового забезпечення місцевих бюджетів: окремі аспекти / О.Г. Волкова// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія:«Економіка і менеджмент». – 2019. – № 35. – с.130-136
- 8.Сеньків Т.В. Самостійність місцевих бюджетів: стан, проблеми та шляхи зміцнення / Т.В. Сеньків // Економічний форум. - 2012. - № 1. - С. 8.
9. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 (у редакції від 16.11.2009) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

10. Кужелев М.О. Механізм взаємовідносин «центр–регіон» у контексті забезпечення фінансової безпеки регіону / Кужелев М.О. // Вісник Донецького університету (Серія В. Економіка і право). - Донецьк: ДонГУ, 2001. - №1. - 192-196
11. Чугунов О.І. Аналіз виконання доходів місцевих бюджетів України / О.І. Чугунов. // Наукові праці НДФІ. – 2007. – №40. – С. 60–66.
12. Кужелев М.А. Аналитическая обработка и анализ финансовой информации / М.А. Кужелев // Финансы, учет, банки (сб. науч. тр.).- Донецьк: УкрНТЭК, 2001. – випуск No 5. – С. 36-41
13. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
14. Клатцер Е. Гендерно-орієнтоване бюджетування: аналіз програм, які фінансуються з бюджету, з позиції гендерної рівності / Е. Клатцер, Т. Іваніна. – Київ, 2016. – 35 с.
15. ГОБ Гендерний бюджетний аналіз програм, які фінансуються з державного та місцевих бюджетів / О. Б. Г. – Київ, 2016. – 89 с.
16. Сеньків Т.В. Самостійність місцевих бюджетів: стан, проблеми та шляхи зміцнення / Т.В. Сеньків // Економічний форум. - 2012. - № 1. - С. 8.
17. Сайт Інституту бюджету та соціально - економічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.ibser.org.ua>.
18. Зайчикова В. В. Місцеві фінанси України та європейських країн. – К.: НДФІ, 2007. – 299 с.
19. Кириленко О. П. Місцеві фінанси. – К.: Знання, 2006. – 677 с.
20. Кравченко В. І. Місцеві фінанси України. – К.: Знання, 1999. – 487 с.
- 21.Музика О. А. Правове регулювання неподаткових доходів місцевих бюджетів України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Музика Оксана Анатоліївна; Нац. акад. ДПС України. – К., 2005. – 260 с

22. Пауль А. Г. Понятие доходов бюджета / А. Г. Пауль // Финансово-правовая доктрина постсоциалистического государства. – Черновцы: Рута, 2003. – Вып. 2.
23. Ю. В. Касперович Еволюція системи формування доходів бюджету Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, № 2, 2011 120
24. Павлюк К. В. Формування доходів місцевих бюджетів / К. В. Павлюк. – Фінанси України. – 2006. – № 4. – С. 24-37
25. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> 7. Бак Н. А. Місцеве оподаткування в Україні : стан і перспективи посилення дієвості// Економіка: Реалії часу. – №1(29). – Одеса, 2017. – с. 12-26
26. Чорній. Л. І. Регіональні програми розвитку малого і середнього підприємництва: структура, пріоритети, фінансування. – К.: Центр громадської експертизи, Центр міжнародного приватного підприємництва, 2015. – 24 с.
27. Звіт державної фіскальної служби України за 2015-2019 рік. URL: <http://sfs.gov.ua/data/files/240396.pdf> (дата звернення: 19.03.2019).
28. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
29. Герчаківський С. Д. Місцеве оподаткування в Україні: традиції, реалії та напрямки удосконалення / С. Д. Герчаківський // Фінанси України. – 2003. – № 2. – С. 44-49.
30. Луніна І. Бюджетні доходи та податкові повноваження місцевих органів влади / І. Луніна, Н. Фролова // Економіка України. – 2008. – № 3. – С. 37-47.
31. Офіційний сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ibser.org.ua.
32. Наукового-практичний коментар до Бюджетного кодексу / Кол.авторів (заг. ред. Ф. О. Ярошенка). – К.: Зовнішня торгівля; УДУФМТ, 2010. – 592 с.

33. Юшко С. В. Організація міжбюджетних відносин в Україні: стан, проблеми і перспективи / С. В. Юшко // Фінанси України. – 2009. – № 1. – С. 86-97.
34. Радіонов Ю. Д. Проблема ефективності використання бюджетних коштів // Фінанси України. – 2011. – №5. – С. 47-55.
35. Осипенко С. О. Місцеві бюджети в умовах децентралізації фінансових ресурсів: дис. ... кандидата економ. наук: спец. 08.00.08/ С. О. Осипенко. – М., 2016. – 233 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.dgma.donetsk.ua/docs/nauka/vcheni_rady/12.105.03/35dis1.pdf
36. Волохова І. С. Удосконалення міжбюджетних відносин в Україні / І. С. Волохова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць / за ред. М. І. Зверькова. - Одеса: ОДЕУ, 2001. – Вип. 10. – С. 162-167.
- 36.Рішення «Про звіт обласної державної адміністрації про виконання обласного бюджету Одеської області за 2015 рік ». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada2.odessa.gov.ua/index.php?>
- 37.Рішення «Про звіт обласної державної адміністрації про виконання обласного бюджету Одеської області за 2016 рік ». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada2.odessa.gov.ua/index.php?>
- 38.Рішення «Про звіт обласної державної адміністрації про виконання обласного бюджету Одеської області за 2017 рік ». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada2.odessa.gov.ua/index.php?>
- 39.Рішення «Про звіт обласної державної адміністрації про виконання обласного бюджету Одеської області за 2018 рік ». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada2.odessa.gov.ua/index.php?>
- 40.Рішення «Про звіт обласної державної адміністрації про виконання обласного бюджету Одеської області за 2019 рік ». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada2.odessa.gov.ua/index.php?>
41. Василик О. Д. Державні фінанси України. Навчальний посібник / О. Д. Василик – К.: Вища школа, 2007. – 90 с.

42. Кириленко О. П. Фінанси / О. П. Кириленко – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 44 с.
43. Сунцова О. О. Фіскальна ємність регіонів як основа системи міжбюджетних відносин/ О. О. Сунцова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2. – С. 137–144.
4. Юрій С. І., Бескид Й. М. та інші. Бюджетна система України. Навчальний посібник / С. І. Юрій., Й. М. Бескид – К.; НІОС. 2006. – 134 с.
44. Ставерська Т. О., Шевчук І.Л. Реформування міжбюджетних відносин в Україні // ScienceRise. - 2015. - № 6(3). - С. 29-34. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/texs_2015_6%283%29__7
45. Виконання бюджетів [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної казначейської служби України. – Режим доступу : http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=311513&&documentList_stind=1.
46. Кульчицький М. І. Тенденції та проблеми формування доходів місцевих бюджетів в Україні / М. І. Кульчицький, Л. Е. Пазовська // СХІДНА ЄВРОПА: ЕКОНОМІКА, БІЗНЕС ТА УПРАВЛІННЯ. – 2017. – Вип. 3 (08). – С. 296–301.
47. Петрушенко Ю. М. Новітні підходи до фінансування розвитку місцевих громад: від реконізму до Р2Р-кредитування / Ю. М. Петрушенко // Вісник Української академії банківської справи. – 2014. – № 1 (36). – С. 90–94.
48. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 5083-VI зі змін. та доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
49. Рошило В. І. Доходи місцевих бюджетів як основа фінансового забезпечення місцевих органів влади / В. І. Рошило // Економіка і суспільство. – 2017. – № 9. – С. 1029-1035.
50. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e3c3c882-4b68-4f23-8e25-388526eb71c3&tag=TendentsiiEksportuInfografika-eksport->.

51. Закон України № 533-IX від 17 березня 2020 року “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (Covid-19)”. Голос України. 2020. № 51.
52. Закон України №533-IX від 13 квітня 2020 “Про внесення змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2020 рік”. Голос України. 2020. № 68
53. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України “Україна у 2020-2021 роках: наслідки пандемії. Консенсус-прогноз”. URL : <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=Konsensus-prognoz>.
54. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”: за станом на 02 квітня 2020 р. Київ : Парлам. вид-во., 1997. № 24.
55. Малярчук А. Зарубіжний досвід формування місцевих бюджетів / А. Малярчук // Вісник ТАНГ. – 2012. – № 1. – С. 23–27.
56. Музика-Стефанчук О. Місцеві бюджети в зарубіжних країнах / О. Музика-Стефанчук // Юридичний вісник України. – 2012. – № 42. – 694 с.
57. Чабан Я. І. Світовий досвід фінансування соціально-економічного розвитку області за рахунок податкових надходжень / Я. І. Чабан // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук. праць. – 2012. – № 18. – С. 135–141.
58. Василик О. Д. Бюджетна система України : підручник / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – К. : Центр навч. л-ри, 2012. – 544 с.
59. Місцеві фінанси / за ред. О. П. Кириленко. – К. : Знання, 2013. – 677 с.
60. Туманская Ю. В. Анализ зарубежной практики формирования доходов местных бюджетов / Ю. В. Туманская // Дайджест – финансы. – 2013. – № 3. – С. 48–51.
61. Бобровська О. Ю., Крушельницька Т. А., Мунько А. Ю. Розробка методики оцінювання впливу децентралізації влади на формування інвестиційного

профілю територій // Регіональне та муніципальне управління. 2015. № 5–6(19–20). С. 47–57.

62. Бондарук Т. Г., Бондарук І. С., Бондарук О. С. Переваги, позитивні наслідки та ризики бюджетної децентралізації // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2016. №60. С. 38–48.

63. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

64. Клівіденко Л.М. Основні шляхи вдосконалення функціонування місцевих бюджетів у сучасних умовах / Л.М. Клівіденко, Н.В. Мацедонська // Миколаїв : МНУ, 2016. – С. 640–643.

65. Кравченко В.І. Фінанси місцевого самоврядування в Україні / В.І. Кравченко // Вісн. Укр. акад. держ. управління при Президентові України. – 2011. – № 2. – С. 87–95.

66. Формування доходів місцевих бюджетів / Г. Лопушняк, З. Лободіна, С. Скибиляк // Світ фінансів. – 2014. – № 1. – С. 131–142.

67. Сторонянська І.С. Ефективність використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів: проблемно-орієнтований аналіз / І.С. Сторонянська, Л.Я. Беневська // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 1. – С. 84 – 90.

68. Батажок С.Г. Доходи місцевих бюджетів як основа фінансової незалежності органів місцевого самоврядування / С.Г. Батажок // Формування ринкових відносин в Україні. – 2016. – № 2 (177). – С. 86–91.

69. Науменко А. М. Напрями підвищення прибутковості місцевих бюджетів [Текст] / А. М. Науменко // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 127 – 131.

70. Соколовська А. М. Податкова система: теорія і практика становлення. –К. : Знання-Прес, 2004. – 454 с.

71. Чікіта І.Б. Стан та перспективи формування місцевих бюджетів з погляду регіонального розвитку / І.Б. Чікіта // Фінанси України. — 2010. — №7. — С. 26—32.
72. Якубовська О. О. Проблеми формування місцевих бюджетів в Україні / О. О. Якубовська, М. С. Вітренко [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>
73. Базовка Ю. М. Фіскальна ефективність податку на доходи фізичних осіб [Електронний ресурс] / Ю . М. Базовка. - Режим доступу : <http://intkonf.org/bazovka-yum-ktn-morgunova-ti-fiskalna-efektivnist-podatku-na-dohodi-fizichnihosib>
74. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 № 1508— VII [Електронний ресурс]. URL: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1508-18/ card6#Public](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1508-18/card6#Public)
75. Гнидюк І. В. Децентралізація бюджетної системи: досвід Словаччини та перспектива для України // Облік і фінанси. 2015. № 3(69). С. 80—87.
76. Демчак Р. Є. Формування моделей бюджетної децентралізації: досвід зарубіжних країн // Економічний форум. 2015. № 3. С. 77—83.
77. Луніна І. О., Кириленко О. П., Лучка А. В. та ін. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів / За ред. д-ра екон. наук І. О. Луніної; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. К., 2010. 320 с.
78. Joumard I., Suyker W. Options for reforming the Finnish tax system. OECD Publishing, 2002. P. 27.
79. Pedreja-Chaparro F., Salinas-Jimenez J., Suarez-Pandisllo J. Financing local governments: the Spanish experience // International Studies Programme, 2006. P. 35—39.
80. Suarez-Pandiello J. Grandes ciudades y Modernizacion del cobierno Local // Economistas. 2003. No 100. P. 209—213.

81. Мировой атлас данных. Испания. [Электронный ресурс]. <https://knoema.ru/atlas/%D0%98%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F>
82. Федоренко В., Чернеженко О. Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації публічної влади в контексті децентралізації: досвід Польщі для України // Публічне право. 2015. № 3(19). С. 103–112.
83. Узун Ю. В. Реформування регіональної політики України в контексті європейського досвіду децентралізації // Держава і право. 2015. Вип. 64. С. 451–458.
84. Зайчикова В. В. Місцеві фінанси України та європейських країн : монографія / В. В. Зайчикова. – К. : НДФІ, 2007. – 299 с.
85. Письменний В. В. Податковий аспект зміцнення власної дохідної бази місцевих бюджетів України / В. Письменний // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2010. – Вип. 2. – С. 61-70.
86. Кириленко О. П. Зарубіжна практика надання інвестиційних субвенцій місцевим бюджетам і перспективи її запровадження в Україні / О. П. Кириленко, Б. С. Малиняк, В. В. Письменний // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль, 2011. – № 4.
87. Бондарук Т. Г. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування та можливості його застосування в Україні / Т. Г. Бондарук // збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – №1. – 2011. – С. 56-66.
88. Письменний В. В., Палац Х. П. Сучасні виклики системи фінансового вирівнювання територій: досвід України і скандинавських країн // Вісник Запорізького національного університету. «Економічні науки». – 2014. – №3. – С. 112–122.

89. Тулай. О. І. Зарубіжний досвід функціонування місцевих бюджетів та можливості його імплементації у вітчизняну практику / О. І. Тулай // Культура народів Причорномор'я. – 2007. – № 99. – С. 93-97.
90. Большенко С. Ф. Особливості формування місцевих бюджетів в європейських країнах / С. Ф. Большенко, Н. И. Никифорова // Вестник Нац. техн. ун-та "ХПИ": сб. науч. тр. Темат. вып.: Технический прогресс и эффективность производства. – Харьков : НТУ "ХПИ", 2009. – № 6. – С. 12-18.
91. Мрочковська Б. Реалізація принципу фінансової незалежності в діяльності гмін // Світ фінансів. 2006. № 4. С. 162–163.
92. Особливості формування дохідної частини місцевих бюджетів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kraina.org.ua/ua/module/Budget_expenses/conception/496/.
93. Пилипів В. До питання про федералізацію України: проблеми забезпечення бюджетної самодостатності регіонів / В. Пилипів // Економіка України. – 2011. – № 3. – С. 26–34.
94. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін.]. – К., – 2012. – 128 с. [Електронний ресурс] // Швейцарськоукраїнський проект "Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO": [сайт]. – Режим доступу: http://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni%282%29.pdf
95. Державні фінанси в розвиткових та перехідних країнах / Пер. з англ.. – К.: К.І.С., 2006. – 400 с. 3. Місцеві фінанси / За ред. О.П. Кириленко. – К.: Знання, 2006. – 677 с.
96. Туманская Ю.В. Анализ зарубежной практики формирования доходов местных бюджетов // Дайджест-финансы. – 2004. – №3. – с.48–51.